

Nestkasten

en broedvogels op
landgoed

Het Jagershuis in 2019

M.J.A. Hageman

Nestkasten Monitoring Project en BMP bijzondere broedvogels.

Inleiding

Eindelijk is het jaarverslag 2019 af. Tijdens het schrijven van deze inleiding is broedseizoen 2020 alweer van start gegaan. Wat gaat de tijd toch snel. Dit jaarverslag bevat de resultaten van de jaarlijkse nestkastcontrole in het Wehlse bos (deel landgoed 't Jagerhuis). Aan de orde komen de broedresultaten van 125 gecontroleerde nestkasten in 2019. Parallel aan dit onderzoek zijn ook alle bijzondere broedvogels geïnventariseerd. De laatste keer is dit ook gedaan in 2013. Ook van deze broedvogeltelling zijn de resultaten in dit verslag verwerkt.

Het gebied

De nestkastcontrole in het Wehlse bos, (gedeelte Jagershuis) vond dit jaar voor de 12^e keer plaats. Het bos is particulier eigendom en wordt beheerd door Rentmeesterkantoor Witte BV te Hoog-Keppel.

Het nestkastengebied bestaat hoofdzakelijk uit: vrij arme bossen van Grove Den, Japanse Lariks, Douglas, Berk en Eik. Het gebied wordt doorsneden door een prachtige Beukenlaan.

De nestkasten

Aan het begin van het broedseizoen hingen er op het Jagershuis 125 nestkasten. De kasten hebben een vliegopening van 32 mm, 5 stuks zijn van hetzelfde model maar dan met een vliegopening van 28 mm speciaal voor de Zwarte Mees en Pimpelmees. Buiten het "vaste" kerngebied hangen er ook nog een aantal nestkasten in de omgeving. Deze worden wel meegenomen in de controle maar de resultaten hiervan niet verwerkt in dit broedverslag. De kasten worden ophangen aan bomen die voor de bosbouw geen directe waarde hebben.

Het weer

de meteorologische lente van 2019 is zacht verlopen met een gemiddelde temperatuur van 10,2 graden tegen 9,5 normaal. Dat betekent een vijftiende plek in de lijst met warmste lentes sinds 1901. De lente was zonnig met gemiddeld over het land circa 590 zonuren tegen 517 normaal en er viel ongeveer de normale hoeveelheid regen van 173 mm. Maart was zeer nat en april en mei waren relatief droog.

Controles

De kasten voor de holenbroeders worden vanaf begin april iedere week gecontroleerd. Alle waarnemingen worden in een veldboekje genoteerd gerangschikt per nestkastnummer. Na het broedseizoen vindt er een nacontrole plaats en worden de nestkasten schoongemaakt. Het oude nest wordt verwijderd en nageplozen op niet uitgekomen eieren en dode jongen. Een niet erg fris werkje, in de oude nesten zit vaak een hoop ongedierte ☹.

Het aantal 1e broedsels 2019

In tabel 1 is het aantal 1^e broedsels aan over de periode 2008 t/m 2019. Dit jaar werden, "slechts" vier verschillende soorten aangetroffen als broedvogel in de nestkasten. Hofleverancier zijn de Koolmees, Pimpelmees en Boomklever. Ondanks dat ik verschillende zingende Bonte Vliegenvanger in het bos hoorde, was er maar eentje die over ging om te nestelen. Deze soort maakt in het algemeen graag gebruik van nestkasten. Het bezettingspercentage was dit jaar een heel stuk hoger dan de drie broedseizoenen hiervoor. Dit kwam vooral door het hoge aantal Koolmezenbroedsels. Met in het totaal 104 broedsels was dit de hoogste score in 12 broedseizoenen!

Soort	Koolmees	Pimpelmees	Boomklever	Bonte Vliegenvanger	Zwarte Mees	Roodborst	Totaal aantal broedsels	Totaal aantal nestkasten	Bezettingspercentage
Jaar									
2008	16	3	0	2	0	0	21	30	70%
2009	29	9	2	0	0	0	40	53	75%
2010	41	19	4	0	0	0	64	75	85%
2011	35	17	1	1	1	0	55	74	74%
2012	48	17	5	1	0	0	71	75	95%
2013	44	15	2	1	0	0	62	75	83%
2014	36	16	5	0	0	1	58	77	75%
2015	53	15	11	0	1	0	80	99	81%
2016	48	21	6	1	1	1	78	119	66%
2017	54	18	6	1	1	1	81	119	68%
2018	51	20	7	1	0	0	79	123	64%
2019	78	19	6	1	0	0	104	125	83%

Tabel 1. Aantal 1^e broedsels op landgoed 't Jagershuis 2008-2019.

Broedbiologisch overzicht per soort in 2019

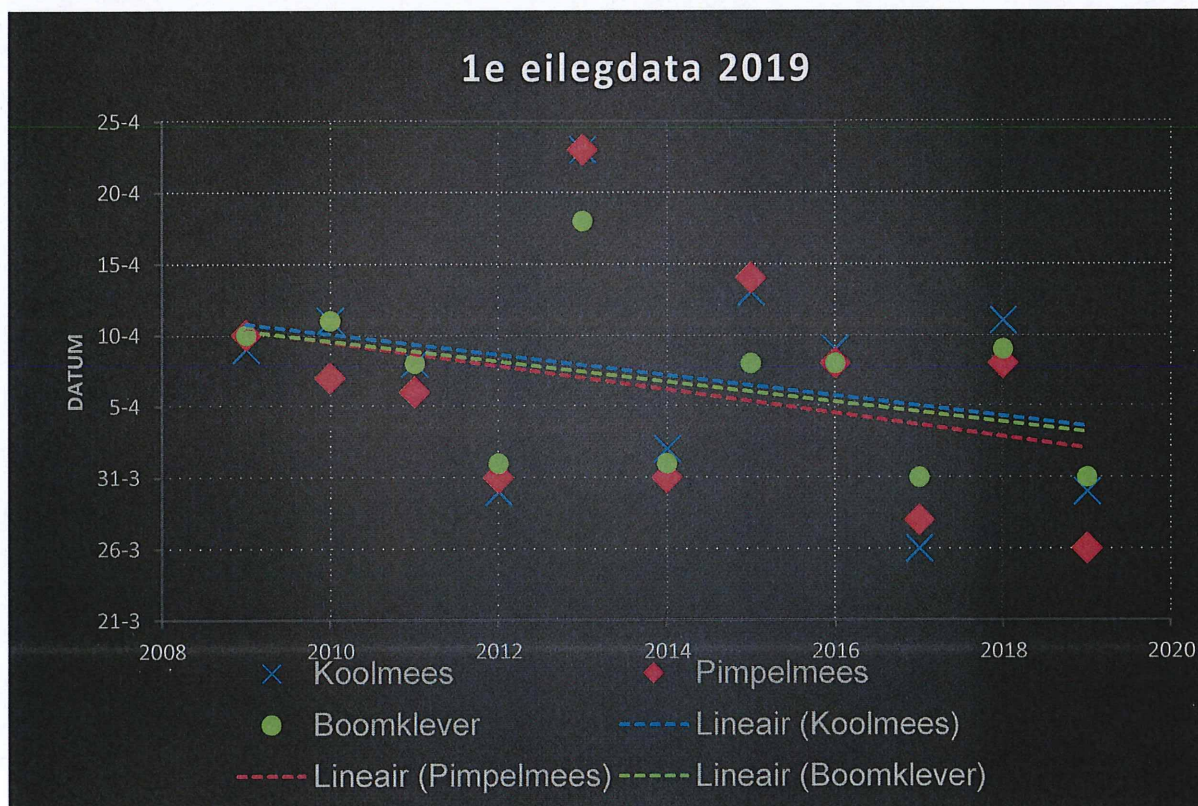
In tabel 2 is het broedbiologisch overzicht van 2019 weergegeven. Alle broedgegevens zijn ingevoerd in het digitaal nestkaarten programma van SOVON (Stichting Vogelonderzoek Nederland). De verzamelde gegevens gaan dus niet verloren en kunnen worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek. 2019 was een prima broedseizoen. Vooral het broedsucces was erg hoog met percentage's boven de 90%.

	Koolmees	Pimpelmees	Boomklever	Bonte Vliegenvanger
Aantal nesten	78	19	6	1
Aantal gelegde eieren	691	217	43	7
Minimaal aantal gelegde eieren	5	10	5	7
Maximaal aantal gelegde eieren	14	13	9	7
Gemiddeld aantal gelegde eieren	8,86	11,42	7,16	7,00
Aantal jongen uitgevlogen	636	200	40	7
Gemiddeld aantal uitgevlogen jongen	8,15	10,52	6,66	7,00
Percentage in % uitgevlogen (broedsucces)	92%	92%	93%	100%

Tabel 2. Broedbiologisch overzicht per soort in 2019.

De 1^e eilegdata Koolmees, Pimpelmees en Boomklever

De timing om te beginnen met het leggen van de eieren is voor de Kool- en Pimpelmezen van groot belang. In 2019 starten de holenbroeders ruim 14 dagen eerder met leggen van eieren dan 2018. Het was zelfs een van de vroegste broedseizoenen sinds de start van het onderzoek. Van de Pimpelmees vond ik het 1^e ei op 26 maart, de Koolmees 30 maart en de Boomklever 31 maart. Lineair gezien blijkt dat de vogels gemiddeld nog steeds eerder te starten met de 1^e eileg.

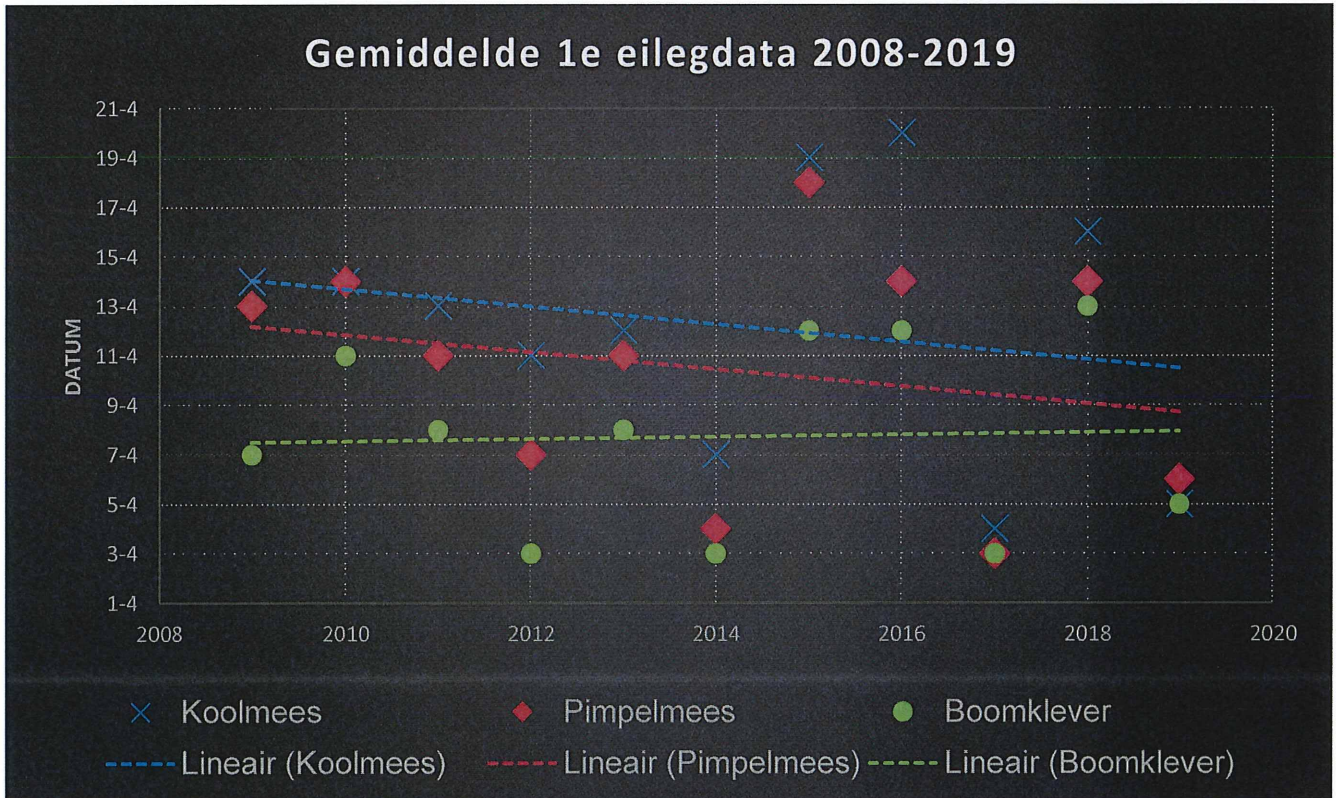
Grafiek 1. Alle 1^e eilegdata over de periode 2009-2019.

Foto 1. Boomklever druk met het broeden. 't Jagershuis april 2019. Foto: M.J.A. Hageman.

De gemiddelde 1^e eilegdata van broedsels

In grafiek 2 ziet u de gemiddelde 1^e eilegdata over de periode 2009-2019. In grafiek 1 is weergegeven wanneer ik het 1^e ei vind van iedere soort per jaar. In deze grafiek 2 zijn alle 1^e eilegdata bij elkaar opgeteld per soort en gedeeld door het aantal nesten. Dat geeft de gemiddelde 1^e eilegdata per soort per jaar. 2019 was dus erg vroeg. De trend lijkt dat Kool- en Pimpelmees steeds eerder gaan broeden terwijl Boomklever ongeveer gelijk blijft.

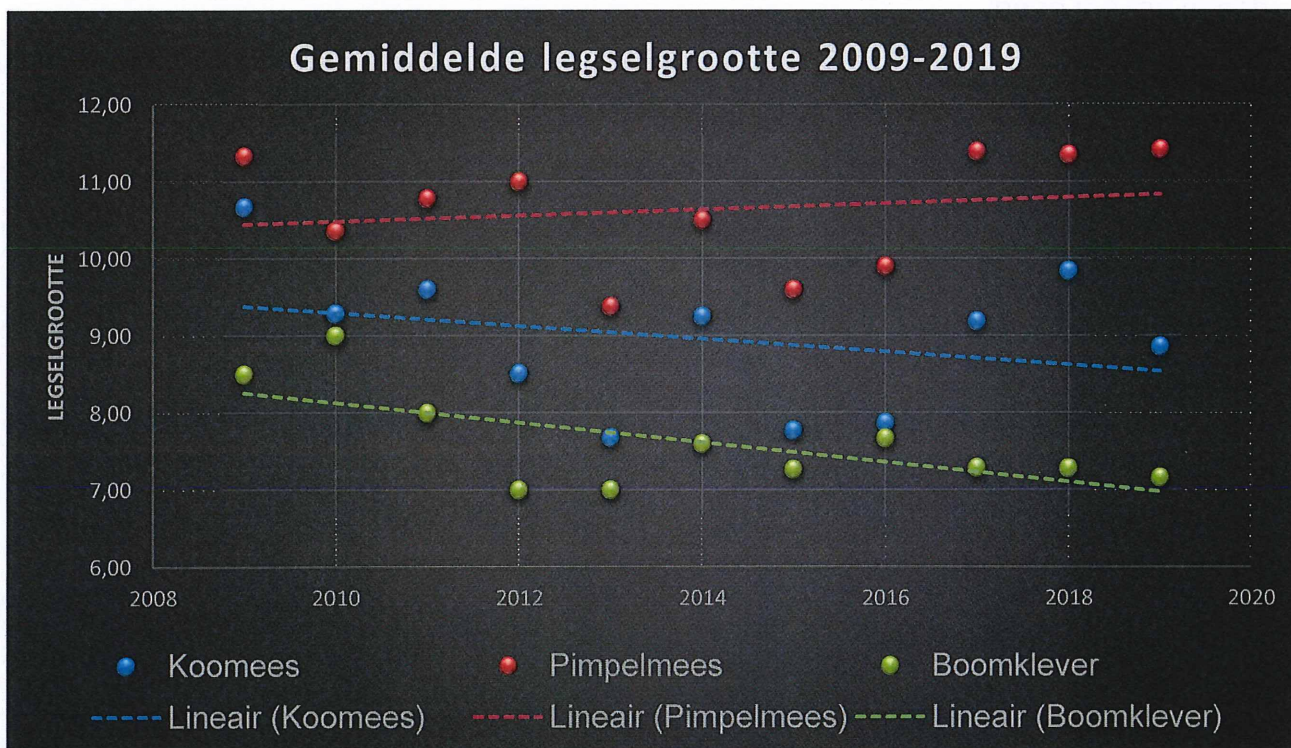
Grafiek 2. Gemiddelde 1^e eilegdata over de periode 2009-2019.

Foto 2. Koolmeeslegsel met 10 eieren. 't Jagershuis april 2019. Foto: M.J.A. Hageman.

De gemiddelde legselgrootte van de 1^e broedsels

In grafiek 3 is de gemiddelde legselgrootte opgenomen over de periode 2009-2019. Op de lange termijn lijken de gemiddelde legselgrootte voor de Koolmees en Boomklever negatief kleiner te worden. De Pimpelmees laat een lichte toename zien.

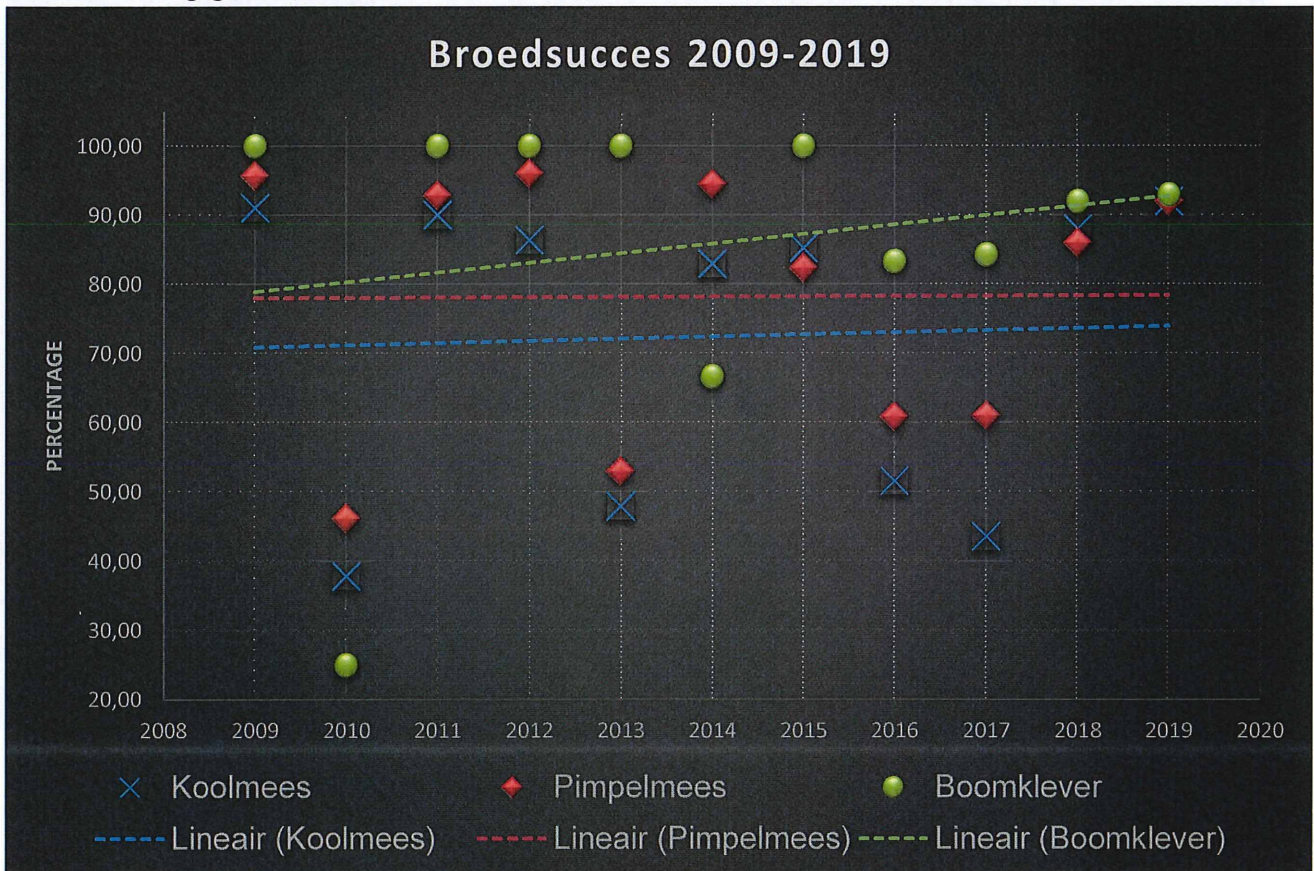
Grafiek 3. Gemiddelde legselgrootte over de periode 2009-2019.

Foto 3. Legsel van een Bonte Vliegenvanger met 7 eieren . 't Jagershuis mei 2019. Foto: M.J.A. Hageman.

Broedsucces over de periode 2009-2019

In grafiek 4 is het broedsucces opgenomen over de periode 2009-2019. Broedseizoen 2019 was een erg succesvol jaar voor onze holenbroeders. Met een broedsucces van boven de 90% was het een van de beste broedseizoenen van de afgelopen 5 jaar!. Alle drie de soorten deden het erg goed.

Grafiek 4. Broedsucces over de periode 2009-2019.

Bijzonderheden

Bonte Vliegenvanger

In 2019 was wederom de Bonte Vliegenvanger mannetje met ringnummer BB11.270 present als broedvogel. Deze krachtpatser heb ik als mannetje in 2017 geringd in nestkast 9. In 2018 en 2019 ving ik hem terug in nestkast 11 ongeveer 50 meter van nestkast 9. Deze man is nu minimaal 3 x op en neer naar West-Afrika gevlogen om te overwinteren. Een reis vol gevaren en dan ook nog non-stop de Sahara over moeten steken. Hij heeft al **minimaal 30.000 km** in de vleugels zitten. Het is toch ongelooflijk dat hij weer precies de weg weet terug te vinden naar het Wehlse bos, zonder navigatie en routekaart.

Pimpelmees

Een van de nestjongen van 2019 bleef niet in het Wehlse bos. De Pimpelmees vloog helemaal naar Franker (Friesland) en werd daar door een collega vogelringer gevangen op 7 november 2019. Nadat mijn collega het ringnummer heeft aflezen krijgt de vogel weer zijn vrijheid terug. De afstand vanaf het Wehle bos is 144 km!!

Koolmees

Een Koolmees geringd als nestjong in 2019 had minder geluk. Hij of zij vloog zich dood tegen een raam in de wijk Lentemorgen in Zevenaar op 11 januari 2020. De afstand bedroeg 7,5 km vanaf het Wehlse bos.

Koolmees

Er was nog een leuke primeur. Een paartje Koolmezen uit 2019 bleken broer en zus van elkaar te zijn. Ik heb deze allebei geringd in nestkast 72 als nestjongen in 2018. In 2019 broeden het paartje in nestkast 73 dus erg vlakbij hun geboorte nestkast. Er werden 7 eieren gelegd en er vlogen 5 jongen uit.

Foto 4. Een Reebokje, 't Jagershuis juni 2019. Foto: M.J.A. Hageman

Broedvogels

In 2019 is het hele landgoed geïnventariseerd op bijzondere broedvogels (BMP-B) aangevuld met facultatieve soorten. Zeer algemeen en algemene broedvogels op het landgoed worden aangeduid met ++ en +. In 2013 is op het landgoed voor het laatst een volledige inventarisatie uitgevoerd door mij. In 2013 werden nog 47 verschillende broedvogels aangetroffen. In 2019 waren dit 5 soorten minder en kwam de teller uit op 42.

Daar waren wel erg leuke nieuwe soorten bij zoals Raaf, Middelste Bonte Specht en Wielewaal. Er waren ook echt verliezers: Zwarte Mees en Staartmees. Deze soorten hebben het landelijke ook erg moeilijk. Maar ook Fitis en Tuinfluiter waren in 2019 afwezig.

In tabel 3 is een totaal overzicht weergegeven met de aantallen broedvogels in de jaren 2013 en 2019.

Soort	2013	2019
Grauwe Gans	1	0
Fazant	1	0
Sperwer	2	0
Havik	1	1
Buizerd	3	4
Holenduif	3	3
Houtduif	27	15
Koekoek	1	1
Bosuil	1	2
Ransuil	1	0
Middelste Bonte Specht	0	1
Kleine Bonte Specht	1	0
Grote Bonte Specht	12	12
Zwarte Specht	1	1
Groene Specht	2	2
Wielewaal	0	1
Gaai	2	+
Kauw	0	1
Zwarte Kraai	1	+
Raaf	0	1
Zwarte Mees	11	5
Kuifmees	2	2
Glanskop	8	8
Matkop	1	3
Pimpelmees	26	++
Koolmees	55	++
Staatmees	4	0
Fitis	6	0
Tjiftjaf	39	++
Zwartkop	82	++
Tuinfluiter	8	0
Grasmus	2	3
Vuurgoudhaan	3	1

Goudhaan	39	+
Winterkoning	22	++
Boomklever	9	22
Boomkruiper	22	16
Spreeuw	+	33
Merel	73	++
Zanglijster	30	+
Grote Lijster	7	4
Grauwe Vliegenvanger	12	8
Roodborst	36	++
Bonte Vliegenvanger	3	8
Gekraagde Roodstaart	1	1
Heggenmus	8	7
Witte Kwikstaart	0	1
Boompieper	1	0
Vink	60	++
Appelvink	7	11
Goudvink	3	1

Tabel 3. Aantal territoria gevonden in 2013 en 2019 op 't Jagershuis.

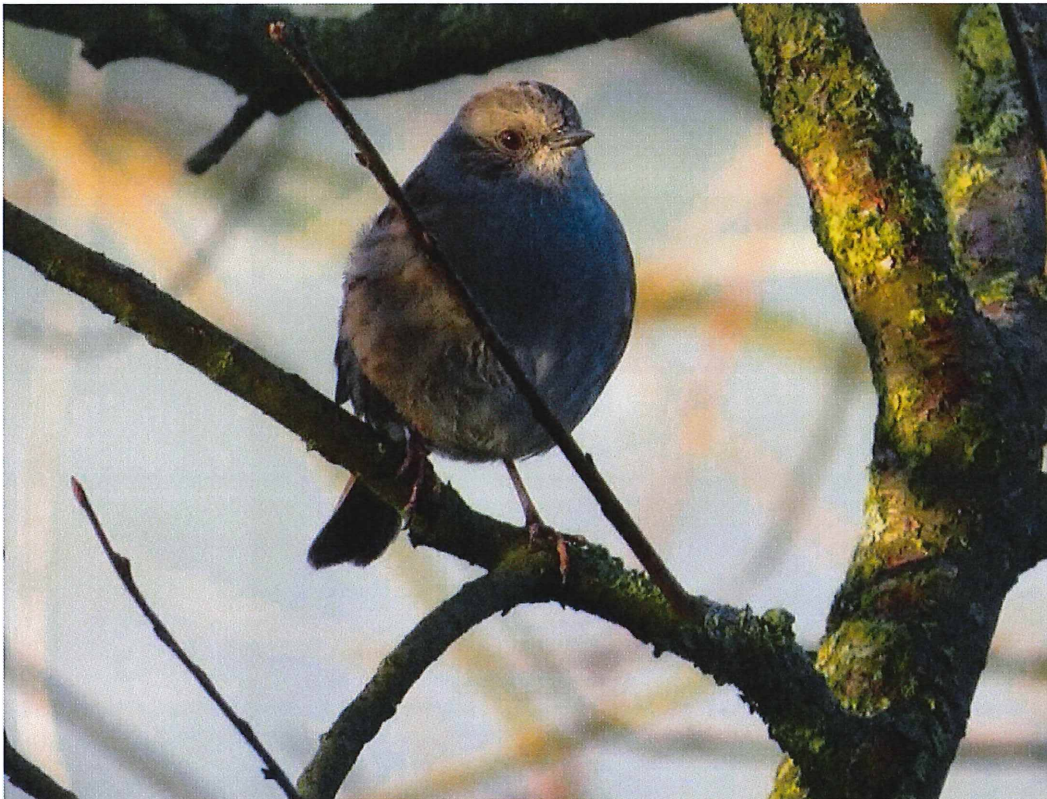

Foto 5. Zingende Heggenmus april 2019 landgoed 't Jagershuis. Foto: M.J.A. Hageman

Dankwoord

Een bijzonder woord van dank aan het rentmeester kantoor De Witte BV te Hoog-Keppel voor het verlenen van toestemming voor het ophangen van de nestkasten en het inventariseren van de broedvogels en zeker niet te vergeten de stichting "Vrienden van het Wehse bos" voor het beschikbaar stellen van het hout voor het maken van de nestkasten. Iedereen super bedankt en op naar broedseizoen 2020.

Opmerkingen

Heeft u reacties, vragen of opmerkingen naar aanleiding van dit jaarverslag, neemt u dan gerust contact met mij op.

Maarten Hageman
Troelstrastraat 11
6941 CD Didam
0316-226901
Maarten_Hageman@hotmail.com

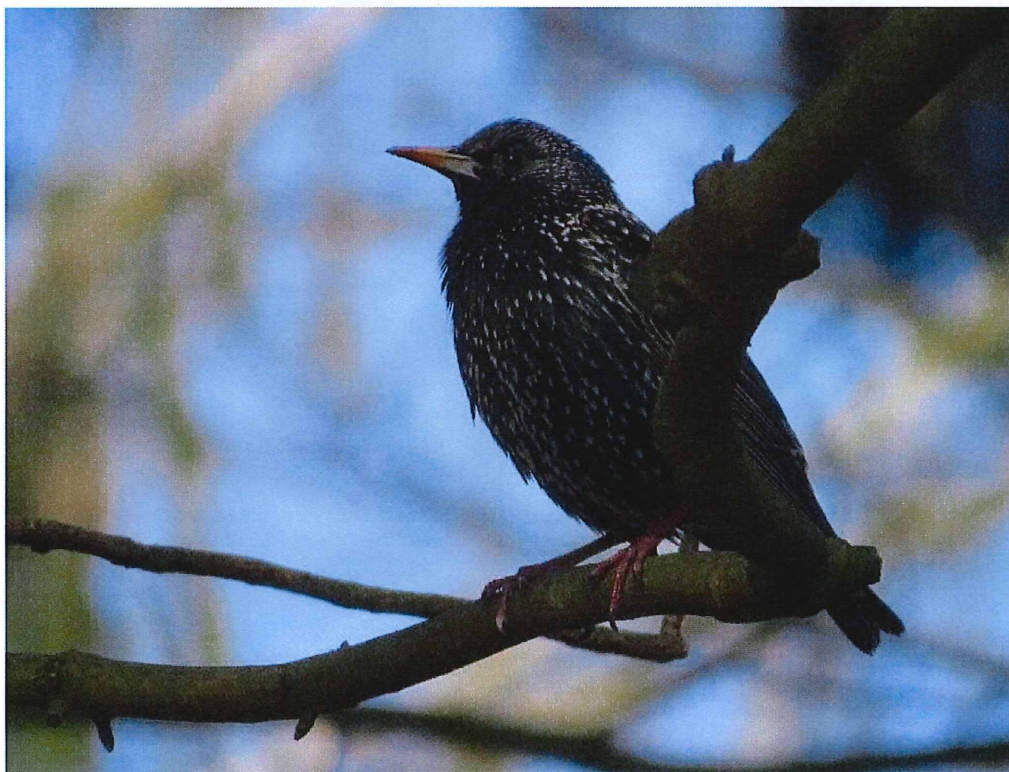

Foto 6. De Spreeuw is een vrij talrijke broedvogel op landgoed 't Jagershuis. Foto: M.J.A. Hageman